

МИСТЕЦЬКА РІВНЕНЩИНА В МОНОГРАФІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ МІСЦЕВИХ АВТОРІВ

Аналізується культурно-мистецький процес доби незалежності в монографічній літературі, підготовленій на Рівненщині.

Ключові слова: Рівненщина, культурно-мистецький процес, спадщина, особистість.

Анализируется культурный процесс в Украине на примере монографической литературы, изданной в Ровенской области.

Ключевые слова: Ровенщина, культурный процесс, искусство, художественное наследие.

The cultural and art process of time of independence in the monographic literature prepared on Volyni is analysed.

Key words: Volin, cultural and art process, inheritance, personality.

Національно-культурні процеси в сучасній українській державі стимулювали появу перших наукових видань культурно-мистецтвознавчого спрямування на регіональному рівні, підготовлених уже на іншій теоретико-методологічній базі, в яких питання культурно-мистецького поступу є предметом спеціальних досліджень. Розпочинаючи їх аналіз, підкреслимо, що ці видання, зважаючи на їх проблематику, необхідно розділити на три окремі групи. Перша — це ті з них, що акцентують увагу на характеристиці культурно-мистецького життя, власне, доби незалежності. Друга — праці, котрі хоча й вийшли друком у зазначений вище період, утім предметом уваги їх авторів є будь-який інший історичний час чи проблематика, а демократизація сучасного духовного життя стала лише своєрідним поштовхом у цьому процесові. Третю групу складатимуть розвідки загальноукраїнського формату, в яких місцева мистецька проблематика також знаходить своє належне місце.

Наголосимо також і на тому, що до монографічної (спеціальної) літератури, зважаючи на сам предмет дослідження, з певною мірою застереження нами віднесено й збірки авторських художніх (музичних) творів, у кожній з яких наявний мистецтвознавчий чи культурологічний аналіз.

Серед монографічних видань першої групи, що вийшли друком на Рівненщині в окреслений час і певною мірою охоплюють географічні терени краю, слід назвати монографію Виткалова В. Г. [1] у двох її редакціях 1997 та 2004 років, в якій, стосовно

обраного для розгляду періоду, акцентується увага на тенденціях розгортання культурного процесу доби незалежності, аналізується творчий доробок чималої кількості маловідомих нині митців, зокрема й місцевих; до цієї групи належать і нариси Я. О. Поліщука, де, серед іншого, зосереджується увага й на питаннях культурно-мистецького життя міста в історичній ретроспективі, та монографічну розвідку І. Ф. Жилінського.

Відзначимо й монографічні праці, спрямовані на історико-теоретичне дослідження вітчизняного фольклору (і його аспекту — музичного) та публікації, мета авторів яких — уведення до культурного обігу замовчуваних постатей, що через певні ідеологічні обставини були вилучені з культурного простору України. Йдеться про відомого графіка часів Другої світової війни Н. Хасевича, театрального художника й педагога Г. Косміади (котрий працював на Рівненщині до початку 40-х рр. XX ст.) та інші статті, зокрема й сучасної доби, над вивченням творчості котрих активно працюють місцеві науковці, чимало розвідок яких публікується у загальноукраїнських або регіональних часописах.

Другу групу репрезентують монографічні розвідки Н. Г. Стоколос, Л. С. Мантики-Степанова, Г. С. Дем'янчука, Ю. Л. Афанасьєва та О. Ф. Джури, А. А. Жив'юка, В. Г. Виткалова та ін. [2], хрестоматія В. Г. Виткалова і Т. О. Пономарьової й багатьох ін., окремі документальні збірки Т. О. Пономарьової [3], проблематика яких хоча й акцентує частково увагу на культурно-мистецькому чиннику, його ролі в становленні й розвитку мережі художньої освіти, формуванні національної свідомості, творчим характеристикам окремих постатей, їх внеску в культурне життя краю тощо, утім у переважній своїй більшості виходить за часові (а почасти, й географічні) межі обраного для розгляду періоду.

Процеси національно-культурного пробудження, що набули на західноукраїнських теренах достатньо вражаючих розмірів і дещо інакше виявляються, ніж це відбувається, приміром, на Сході України, стимулювали відродження, перш за все, обрядової культури, повернення до численних культурних практик, поширених переважно в сільському середовищі XIX — початку XX століть. Значно активізувалася в цьому процесі роль церкви. Увесь комплекс святкового церковного календаря знову повернувся до культурного побуту населення, особливо на селі, принісши із собою й призабуті форми проведення вільного часу, розширюючи мистецьку палітру духовного життя.

На цій хвилі та зважаючи на фактичне припинення в Україні ще із середини 80-х рр. минулого століття друку нотної літератури, місцеві композитори і фольклористи намагаються всіляко компенсувати брак музичного забезпечення людської життєдіяльності, а також надати навчальному процесові у ВНЗ різних рівнів акредитації відповідного національного забарвлення, продовжуючи традиції галицької композиторської школи першої третини ХХ ст. Свідченням цього є опублікування різнопланової музичної літератури — авторських зразків, перекладів для різних складів художніх колективів, транскрипцій, передруків заборонених творів тощо, яка активно використовується як у концертній практиці, так і в навчальному репертуарі [4]. Сформувалися (відродилися) чимало інструментальних колективів, в основі репертуару яких — усе розмаїття народної культури попередніх епох. Досить типовим явищем в області став навіть друк бібліографічних покажчиків музичних творів місцевих авторів або записаних у результаті експедицій художніх зразків. Утім загальним зауваженням до подібних музичних зразків є те, що їх автори мають різний рівень фахової підготовки в обраному напрямі, що відповідним чином впливає на форму подання матеріалу, глибину його наукової розробки, якість репрезентації цієї творчості тощо.

Фольклорний чинник при цьому і надалі залишається найпривабливішим для місцевих композиторів старшого покоління, базуючи їх творчість саме на цьому ґрунті, підтвердженням чого є поява різноаспектної етномузикознавчої, етномистецтвознавчої літератури, характерною особливістю якої залишається не лише розміщення в ній відповідних фольклорних джерел, а й характеристика широкого культурного середовища, того своєрідного тла, на якому побутувала подібна культурна практика в різні історичні періоди. Окремі з цих розвідок підготовлені на основі власних дисертаційних досліджень [5], поява яких є також характерною ознакою західноукраїнських теренів.

Звернемо увагу й на праці, предметом уваги авторів яких є культурно-мистецтвознавчий аналіз трансформаційних процесів, що відбуваються нині в народній культурі [6]. І хоча науковий рівень викладу матеріалу в зазначених розвідках є досить строкатим, почасти оминаючи питання, які мали б обов'язково стати предметом вивчення, факт їх видання залишається, безперечно, позитивним, оскільки демонструє сталу спробу вивчати

культурну творчість в усьому її художньому розмаїтті і зберігає для подальшого дослідження зібраний матеріал.

Із певною умовністю до культурно-мистецтвознавчих видань можна віднести й розвідки знаних фахівців краю: зі сфери народного архітектурного зодчества Рівненщини — А. Данилюка, в праці якого, крім іншого, зібрано чимало специфічного матеріалу про зразки художнього оформлення народного й сакрального будівництва, стильових ознак, мистецької еволюції в архітектурі тощо; В. Рожка й С. Козака — предметом уваги яких є архітектурна спадщина Волині, зокрема й Рівненщини; Б. Прищепу і Ю. Нікольченка, де проблематика літературно-мистецької та декоративно-ужиткової спадщини розглядається також локальніше [7].

Достатньо специфічними зі змістовної точки зору є видання згаданого вже в наших публікаціях доцента Рівненського державного гуманітарного університету В. Столярчука [8]. Переважна їх більшість є, зазвичай, довідково-біографічними. У них відсутні широкі наукові узагальнення, характеристика культурного тла, на якому відбувається та чи інша мистецька подія тощо, втім зібрана там інформація є неоціненною для подальших ґрунтовних мистецтвознавчих чи народознавчих (фольклористичних) досліджень, адже вона містить чимало майже унікальних подробиць із мистецького життя того чи іншого виконавця, художника в широкому сенсі цього слова, а з урахуванням складних політико-економічних умов сьогодення й ментальності українців (що виявляється в небажанні ґрунтовно вивчати більш-менш помітні події культурної практики). Опублікований матеріал стане згодом, без сумніву, підґрунтям для широкого аналізу культурно-мистецького процесу доби незалежності загалом.

До цієї групи друків віднесемо й різноманітні одноосібні довідники, художні альбоми, буклети тощо, в яких питання культурно-мистецького поступу (уникаючи детального аналізу) є предметом особливої уваги авторів [9], а також серію «літературних» чи загалом «творчих портретів» знаних у краї майстрів пера, сцени, пензля [10]. Акцентуємо увагу й на офіційних довідкових виданнях, започаткованих відповідним управлінням Рівненської обласної державної адміністрації [11], мета яких — аналіз соціокультурної діяльності національних меншин краю, які певним чином впливають на культурний клімат місцевої спільноти. І хоча ці видання не містять особливої аналітичної інформації, утім культурно-мистецька палітра області в контексті

діяльності національних меншин усе ж представлена в них достатньо повно.

Оригінальністю і змістовністю відзначається збірка нарисів про Рівненський Академічний музично-драматичний театр від часу його заснування (1939 р.) й до сьогодні, опублікована в 1995 році [12]. Утім зібраний тут матеріал також складається переважно зі спогадів його працівників або співробітників управлінських структур, глядачів тощо і не є науковою розвідкою, тож фактично не додає нічого нового у вивчення (аналіз) культурно-мистецького життя.

Натомість іншим виданням, що частково порушує й питання культурно-мистецької спадщини та сьогоднішнього Волинського краю в обраних нами історичних і географічних межах, є праця знаного в Україні дослідника В.Рожка [13], наукові розвідки якого стали вже класичними у вивченні стильових ознак, форм вираження архітектурного задуму, оздоблень пам'яток тощо західноукраїнської архітектури загалом.

Пригадаємо також й окремі навчальні посібники, друковані професорсько-викладацьким складом РДГУ та музичного училища [14], при підготовці яких використаний значний регіональний культурно-мистецький матеріал.

Подібну практику продовжують нині співробітники кафедр українознавства та музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ, результат цього — друк наукових розвідок [15], що є спробами вивчення фольклорно-етнографічних особливостей регіональної культури, її побутування в змінених суспільно-політичних обставинах. Частина з них — передруки відомих праць із періоду XIX — початку XX ст., проте має певні коментарі, сучасні нотні записи тощо, що надає можливість сприймати ці праці в іншому соціально-культурному контексті. До подібної групи джерел віднесемо окремі збірники, що друкуються цими ж співробітниками під загальною назвою «Українська культура в менах і дослідженнях», «Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія» (7 випусків) тощо.

Окремо акцентуємо увагу на розвідках з нагоди ювілеїв установ культури області, в яких наявний матеріал, що є предметом нашої уваги. Це переважно інформація про творчі здобутки художніх колективів, еволюція репертуару, нові форми організаційно-мистецької роботи [16].

Таким чином, як свідчить проведений нами аналіз джерельної бази обраної для розгляду проблеми, доба незалежності стимулювала вихід друком спеціальної мистецтвознавчої літератури,

авторських нотних збірників, художніх альбомів та ін. видань, предметом уваги яких стала культурно-мистецька панорама духовного життя краю. Визначальною ознакою більшості з них є біографічна характеристика постатей, загального аналізу їх творчості тощо. Утім, питання глибокого мистецького аналізу художніх зразків, передумов створення того чи іншого твору, його місця в контексті культурно-мистецького процесу тощо в переважній більшості з них відсутні.

Чимало наукової літератури подібного спрямування з'явилося під впливом націєтворчих процесів і про інші періоди вітчизняної історії, проте її аналіз виходить за межі наших наукових інтересів.

Починаючи аналіз розвідок III групи, акцентуємо увагу на книгах народознавчого спрямування з акцентом на загальноукраїнський (або ширший регіональний) формат висвітлення проблем, де мистецтвознавчі питання також є предметом розгляду. І у зв'язку з цим інтерес викликає дослідження групи авторів, що вивчають традиційно-побутову культуру. Ідеться про колективні монографії, друковані у Львові (1993-2009 рр.), Києві (1996-2010 рр.), Черкасах (2006-2007 рр.) та ін., в яких чимало матеріалу мистецького спрямування, відтвореного на широкому історичному відтинку, стосується й Рівненщини, [17]. Акцентуємо увагу на тому, що культурно-мистецький розвиток Рівненського Полісся стає предметом уваги завжди, коли йдеться про джерела української ментальності, традиційний костюм та форми його побутування, широкий вектор розвитку декоративно-ужиткового мистецтва й тенденції в його еволюції, нові види культурно-мистецького поступу тощо. Адже характерною ознакою традиційно-побутової культури краю є те, що вона зберегла немало архаїчних елементів, що свідчить про її певний консерватизм. Це специфічним чином відбивається й на всіх формах життєдіяльності місцевого населення, вносить свої зміни у структуру ціннісних орієнтацій, особливо молодого покоління тощо.

У зв'язку з цим звернемо увагу й на розвідку Г. В. Істоміної, спрямовану на пошук джерел, аналіз, тенденції розвитку декоративно-прикладного мистецтва, акцентуючи чималу увагу й на Рівненщині. У ній міститься не лише аналітична інформація стосовно заявленої вище проблеми, технології формотворення, типологія народних керамічних виробів, але розглянуто художньо-стилістичні особливості народної кераміки Волині загалом (стилістика форми і декору, мотиви орнаменту). Серед пе-

реваг цього видання слід відзначити й поданий у ньому словник професійної лексики гончарів Волині та «творчі портрети» знаних у краї представників зазначеного вище напряму культурної творчості.

Подібні «портрети» активно публікують у своєму періодичному виданні («Народна творчість») співробітники обласного центру народної творчості та місцева періодика. Напрацьований матеріал частково став основою колективної монографії «Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини», що готується до друку.

І хоча, як свідчить проведений аналіз, загальнокультурна та народознавча проблематика явно домінують серед місцевих друків, факт подібного розмаїття залишається, беззаперечно, позитивним явищем, що свідчить про активізацію саме цієї проблематики, незважаючи на політико-економічні й соціальні негаразди в регіоні та країні. Та й друк каталогу культурологічних видань місцевого видавництва «Волинські обереги» теж тому переконливе свідчення. Отже, національно-культурні процеси є важливим стимулятором окреслених вище проблем.

Зрозуміло, що цим не вичерпується розгляд усього розмаїття культурно-мистецького життя краю доби незалежності, відтвореного в монографічній та спеціальній літературі, однак засвідчує його достатньо широку тематичну спрямованість, появу незнаних досі підходів до аналізу культурно-мистецького розвою, акцентування уваги на тих аспектах, що раніше не були предметом спеціального аналізу; свідчить він і про доцільність фахового редагування подібної літератури з метою уникнення в ній різноманітних непорозумінь, уведення до наукового обігу неперевіраних фактів тощо. Проте він засвідчує бажання чималої групи авторів долучитися до вивчення національної культури в широкому аспекті її виявлення і це є найпозитивнішим чинником доби. Аналіз його подальших граней — предмет уваги наступних наших розвідок.

Список літератури

1. Виткалов В. Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття / В. Г. Виткалов. — Рівне : Вертекс, 2004. — 640 с.; Поліщук Я. Мандрівка крізь віки: нариси історії міста / Я. О. Поліщук. — Рівне, 1998; Давидюк В. Ф. Генеалогія українського фольклору / В. Ф. Давидюк. — Рівне : Волинські обереги, 2005. — 108 с.; Левчук К. Мелодії Поліського передзвону (культурна творчість мешканців сіл Волинського Полісся у ХХ ст.) / К. Левчук. — Косто-

- піль, 2006. — 187 с.; Вакулка А. Ф. Лицар свободи (до 100-річчя Н. Хасевича) / А. Ф. Вакулка. — Костопіль, 2004. — 64 с.; Вакулка А. Ф. Ніл Хасевич. Художник, борець: «...Я б'юся різцем і долотом» / А. Ф. Вакулка. — Рівне : Волинські обереги, 2005. — 68 с.; Георгій Косміаді: життя і творчість у документах». У 2-х т., т.1. — Рівне: ППДМ, 2009. — 320 с.; т.2. — 331 с. / уклад. Косміаді Н. Г., Костюк Л. К., Тарасевич Н. О.; Савчин Л. М. Мистецтво обрядової культури в гуманітарному просторі України. — Рівне : Волинські обереги, 2007. — 236 с.; Шевчук С. І. «Червоними і чорними нитками...»: дослідження творчості вишивальниці М.Шевчук; вміщено фрагменти узорів, тексти пісень / С. І. Шевчук. — Рівне : Волинські обереги, 2008. — 98 с.; Жилінський І. Ф. Історія театрального мистецтва Рівненщини / І. Ф. Жилінський; за ред. Б. Столярчука. — Рівне : Овід, 2009. — 660 с. та ін.
2. Стоколос Н. Г. Конфесійно-етнічні трансформації в Україні XIX — першої половини XX ст. / Н. Г. Стоколос. — Рівне : Ліста-М, 2003. — 480 с.; Мантика-Степанов Л. С. Ганьба XX століття. — Рівне : ТзОВ «Ассоль», 2005; Дем'янчук Г. С. Воскреслі до життя. Літературні силуети / Г. С. Дем'янчук. — Рівне : Азалія, 1998. — 49 с.; Афанасьєв Ю. Л. Професійна підготовка музиканта. Уроки Болеслава Яворського / Ю. Л. Афанасьєв, О. Ф. Джура. — К. : ДАК-ККіМ, 2009. — 128 с.; Жив'юк А. А. Між Сциллою політики і Харидою творчості: громадсько-політичний портрет Уласа Самчука / А. А. Жив'юк. — Рівне : Ліста-М, 2004. — 184 с.; Виткалов В. Г. Кафедра культурології в структурі Рівненського державного гуманітарного університету / В. Г. Виткалов. — Рівне : РДГУ, 2009. — 235 с.; Документи доби: публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років / упор. А. А. Жив'юк. — Рівне : ВАТ Рівненська друкарня, 2009. — 456 с. та ін. монографічні розвідки етно-народознавчого характеру, в яких частково розглядається й мистецтвознавча проблематика.
 3. Виткалов В. Г. Берестецька битва 1651 року мовою документів: за матеріалами наукової спадщини І. К. Свешнікова / В. Г. Виткалов, Т. О. Пономарьова. — Рівне : Волинські обереги, 2005. — 407 с.; Степанишин Б. Всеобіймаючі очі України: Іван Франко та Олександр Довженко / Б. І. Степанишин. — Рівне, 1994. — 146 с.; Каневська Г. Г. Павло Іванович Сениця, життєвий і творчий шлях композитора / Г. Г. Каневська, В. Г. Виткалов. — Рівне: Волинські обереги, 1999. — 387 с.; Булига О. С. Поєднані Волиню: Історики-краєзнавчі нариси. Кіносценарій / О. С. Булига. — Рівне: Волинські обереги, 2010. — 232 с.; Пономарьова Т. О. Володимир Галактіонович Короленко: документи і матеріали / Т. О. Пономарьова. — Рівне, 2010. — 211 с. та ін.
 4. Андрухов А. «Моя родина — Україна»: вокальні твори / А. Андрухов. — Рівне, 1994. — 39 с.; Співайте Богові нашому, співайте! : зб. літургійних пісень / упор. Т. Рокітинець. — Рівне : Азалія, 2003. — 88 с.; Смик О. «Не мовчи, щоб продовжити вік...» : сучас-

- ний український романс / О. Смик. — Рівне, 2003. — 23 с.; Обжинкові пісні Рівненщини (Волинський етнорегіон) : записав М. Федоришин. — Рівне, 2004. — 16 с.; «Різдвяні піснеспіви»: фестиваль пісенно-музичного мистецтва. — Рівне : Волинські обереги, 2005. — 36 с.; Співаник УПА (факс. вид.: Mit telbayerische Zeitung. — Regensburg, 1950). — Рівне, 2005. — 134 с.; Мосійчук Г. Прилечу до тебе: зб. пісень / Г. Мосійчук. — Дубно, 2006. — 47 с.; Кобилянський М. Я люблю Полісся: зб. пісень / М. Кобилянський. — Рівне : Рівненська друкарня, 2007. — 44 с.; Мосійчук Г. На крилах пісень : зб. пісень / Г. Мосійчук. — Дубно : Дубенська друкарня, 2008. — 40 с.; Пастушенко А. Вітрила надії: українські ліричні пісні / А. Пастушенко. — Рівне : М.Дятлик, 2008. — 216 с.; Крук Л. «Боже, я молю за Україну» : навч. посіб. / Л. Крук. — Рівне : О. Зень, 2010. — 159 с. та ін.
5. Пестонюк І. «Ой, цвіте калина...» : народні пісні Рівненщини / І. Пестонюк, Б. Столярчук. — Рівне, 1993. — 95 с.; Пестонюк І. З поліської криниці: нариси з народнопоетичної творчості Рівненщини / І. О. Пестонюк. — Рівне, 1995. — 125 с.; Цехмійструк М. Ой, зійдися родинонько: народні пісні Рівненської та Волинської областей / М. Цехмійструк. — Рівне, 1995. — 112 с.; Цехмійструк Ю. Ой, на горі рясц цвіте: народні пісні Рівненської та Волинської областей / Ю.Цехмійструк. — Рівне, 1995. — 115 с.; Каганов М. Музичні твори на вірші Т. Шевченка / М. Каганов. — Рівне, 1996. — 33 с.; Пісні села Погорілівка. Записи, транскрипції / упор. Т. Гнатюк. — Рівне, 2003. — 130 с.; Мелодії давнього Нобеля / зап., транскр., упор. Р. Цапун. — Рівне, 2003. — 128 с.; Веремчук Г. Нескорений дух повстанської пісні: за матеріалами фольклорних експедицій 1991-2003 років у північні райони Рівненської обл. / Г. Веремчук. — Рівне : Волинські обереги, 2005. — 108 с.; Народно-інструментальне мистецтво. — Рівне : РДГУ, 2006. — 70 с.; Супрун-Яремко Н. О. Колядки і щедрівки Кубані: фонографічний зб. / Н. О. Супрун-Яремко // Антологія народних українських пісень Кубані. — Рівне : Волинські обереги, 2007. — Вип. 1. — 184 с.; Ковальчук В. Народна музика Рівненського Полісся: обрядові пісні / В. П. Ковальчук. — Рівне : Волинські обереги, 2008. — 188 с.; Пархоменко Т. Календарні звичаї та обряди Рівненщини: матеріали польових досліджень / Т. Пархоменко. — Рівне, 2008. — 200 с.; Заворотній О. Т. П'єси на історичні теми / О. Т. Заворотній. — Рівне : Рівненська друкарня, 2008. — 640 с. та ін.
6. Весільні обряди Рівненщини. Фольклорно-етнографічні записи XIX — поч. XX ст. — Рівне : Волинські обереги, 2004. — 140 с.; Марчук З. Українське весілля: генеалогія обряду / З. Марчук. — Рівне : Волинські обереги, 2004. — 84 с.; Цапун Р. Сердинівське весілля / Р. Цапун. — Рівне : Перспектива, 2004. — 145 с.; Лемківські пісні в записах Я. Пеленського. — Рівне : Волинські обереги, 2004. — 148 с.; «Я піснею живу для України»: життєвий і творчий шлях самодіяльного композитора, кер. фольклорного ансамблю

- «Живограй» А. Пастушенка. — Рівне, 2007. — 258 с.; Українське весілля / упор. М. Немиро. — Рівне : О.Зень, 2008. — 304 с.;
7. Данилюк А. Релікти давнього будівництва: пам'ятки народної архітектури Рівненського Полісся / А. Данилюк. — Рівне : Азалія, 1995. — 79 с.; Прищепя Б. Літописний Дорогобуж у період Київської Русі / Б. А. Прищепя, Ю. М. Нікольченко. — Рівне, 1996. — 265 с.; Козак С. Монастирі Рівненщини: історико-краєзнавча оповідь про православні монастирі Рівненської області / С. Козак. — Костопіль, 2002. — 79 с.
 8. Столярчук Б. Й. Фольклористи Рівненщини / Б. Й. Столярчук. — Рівне, 1995. — 75 с.; він же: Композитори Рівненщини. — Рівне, 1995. — 1995. — 43 с. (у співав. із М. Корейчуком); він же: Літератори Рівненщини. — Рівне, 1995. — 60 с.; Митці Рівненщини: енциклопедично-довідкове видання. — Рівне: Ліста, 1997. — 279 с.; він же: Герман Жуковський — наш видатний земляк: піаніст, композитор, диригент. — Рівне, 2004. — 32 с.; він же: Тетяна Перенчук. Записки. Спілкування. Діалоги. — Рівне: вид. О. Зень, 2007. — 248 с.; він же: Контрабасисти Рівненщини. — Рівне, 2008. — 79 с.; він же: Герман Жуковський: композитор, піаніст, диригент. — Рівне : О. Зень, 2008. — 192 с.; він же: В'ячеслав Старченко. Спогади, матеріали, документи. — Рівне, 2008. — 132 с.; він же: Валентин Колосов — живописець і скульптор. — Рівне, 2009. — 87 с.; він же: Дорогобужу на Волині — 925. — Рівне, 2009. — 156 с.; він же: Ритми Рівненського джазу / Б. Й. Столярчук, О. Д. Гайдабура. — Рівне, 2009. — 168 с. та ін.
 9. Войтович В. Храм: пам'ятки церковної архітектури Рівного та околиць. Альбом / В. М. Войтович. — Рівне, 1995. — 63 с.; Рівне на рубежі тисячоліть : довідник. — Рівне: БВ, 1999. — 53 с.; 1-й міжнародний фотографічний салон «Рівне-2001». — Рівне, 2001. — 105 с.; Рівне-720: від давнини до сучасності. Кн. 1-2. — Рівне : Волинські береги, 2003; Столярчук Б. Пам'ятні імена. Ілюстрації, статті, дослідження / Б. Й. Столярчук. — Рівне, 2003. — 150 с.; Іляшкевич В. Митці Дерманя : бібліогр. довідник / В. Іляшкевич. — Рівне: Волинські береги, 2006. — 44 с.; Георгій Косміаді: каталог художніх робіт із фондів РОКМ та Рівненської гімназії. — Рівне, 2006. — 98 с.; Мистецька палітра Рівненщини / упор. Ф.Бобрик, Т.Лукашевич. — Рівне, 2006. — 14 с.; Дубенський замок: фотоальбом. — Дубно, 2007. — 10 с.; Євген Васильович Чорний: образотворче видання. — Рівне : Рівне-Друк, 2008. — 40 с.; Різдвяні дари: міжнар. молодіжна виставка-конкурс «Різдвяні дари». — Рівне : О.Зень, 2008. — 60 с.; Художники Рівненщини : альманах РООНСПУ (образотворчий матеріал). — Рівне : О. Зень, 2008. — 800 с.; Харват О. Рівне. На межі тисячоліть (образотворче мистецтво) : [фотоальбом] / О. Харват. — Рівне : О. Харват, 2008. — 136 с.; Харват О. Я люблю своє місто (образотворче видання) : [фотоальбом]. — Рівне : О. Харват, 2008. — 142 с.

10. Дем'янчук Г. Степан Бабій: літературний портрет / Г. С. Дем'янчук. — Рівне : Азалія, 2000. — 23 с.; він же: Володимир Грабоус: літературний портрет. — Рівне : Азалія, 2000. — 23 с.; Пшеничний М. Григорій Дем'янчук: літературний портрет / М. Пшеничний. — Рівне : Азалія, 2000. — 44 с.; Каневська Г. Г. Творчий портрет Марії Фарини / Г. Г. Каневська. — Рівне : Волинські береги, 2002. — 49 с.; Марія Сабат-Свірська: спогади, матеріали. — Рівне : Овід, 2006. — 188 с.; Бялий О. Творчий портрет В.Столярчука: нарис / О. Бялий, М. Сукач. — Рівне : О. Зень, 2008. — 13 с.; «В.Старченко: спогади, матеріали, документи» / упор. Б. Столярчук. — Рівне : О.Зень, 2008. — 132 с. та ін.
11. Національно-культурні товариства на Рівненщині. — Рівне, 2008. — 57 с.; Рівненщина — наша спільна батьківщина: національні меншини, їх роль у становленні та розвитку краю (до 70-річчя утворення Рівненської області). — Рівне, 2009. — 84 с. та ін.
12. Рівненський обласний український музично-драматичний театр. — Рівне, 1995. — 260 с.
13. Рожко В. Православні монастирі Волині і Полісся: історико-краєзнавчий нарис / В. Рожко. — Луцьк : Media — 2000. — 692 с.; Рожко В. Печерні монастирі Волині і Полісся : історико-краєзн. нарис / В. Рожко. — Луцьк : Волинська книга, 2008. — 256 с.
14. Заворотній О. Т. Мистецтво живого слова : навч. посіб. для студ. спец. 7.02.02.02 — «Театральна режисура» / О. Т. Заворотній. — Рівне : РДГУ, 2003. — 150 с.; Яремко Б. І. Етноінструментознавство / Б. І. Яремко. — Рівне : РДГУ, 2003. — 112 с.; Черепуха Л. О. Українська та зарубіжна культура : навч.-метод. посіб. / Л. О. Черепуха. — Рівне : Тетіс, 2004. — 152 с.; Денисюк Б. Ю. Споршіві килими : навч. посіб. / Б. Ю. Денисюк. — Рівне : Тетіс, 2004. — 116 с.; Пастушенко А. С. Українська пісенна спадщина Рівненщини і Тернопільщини: навч. посіб. / А. С. Пастушенко. — Рівне, 2004. — 288 с.; Андрухов А. Музика і ти : навч. посіб. / А. Андрухов. — Рівне, 2004. — 100 с.; Корейчук М. П. Вокально-хорові та інструментальні твори : навч. посіб. / М. П. Корейчук. — Рівне : Волинські береги, 2004. — 182 с.; Крижанівська Т. Духовна музика в ЗОШ: історія, традиції: навч. посіб. / Т. Крижанівська, І. Пелячик. — Рівне : Волинські береги, 2004. — 124 с.; Дацик М. В. Озвусь я в росах рідної землі : навч. посіб. / М. В. Дацик. — Рівне : РДГУ, 2005. — 165 с.; Степанов О. Ф. Навчально-концертний репертуар ансамблю народної музики: навч. посіб. / О. Ф. Степанов. — Рівне : РДГУ, 2005. — 127 с.; Морозова Т. П. Сценарне мистецтво : навч. посіб. / Т. П. Морозова. — Рівне : РДГУ, 2006. — 280 с.; Пилипчак В. Школа гри на валторні. Т.1. / В. Пилипчак. — Рівне : РДГУ, 2006. — 62 с.; та ін. навчальний репертуар.
15. Полісся: мова, культура, історія. — К., 1996. — 486 с.; Вернюк Я. С. Волинь у фольклористичних дослідженнях ХІХ — поч.

- XX століття / Я. С. Вернюк. — Рівне : Волинські обереги, 2000. — 146 с.; Шевчук С. І. «Червоними і чорними нитками»... / С. І. Шевчук. — Рівне : Волинські обереги, 2008. — 98 с.; Весільні обряди Рівненщини. Фольклорно-етнографічні записи XIX — початку XX століття З.Доленги-Ходаковського, П. Чубинського, К.Кравченка, С. Двораковського / упор. С. І. Шевчук. — Рівне : Волинські обереги, 2008. — 75 с.; Волинь у фольклористичних писаннях Миколи Костомарова / упор. С. І. Шевчук. — Рівне : Волинські обереги, 2007. — 252 с. та ін.
16. Дацков А. Творчих шедрот оберіг: док. нарис до 50-річчя Рівненського МБК / А. І. Дацков. — Рівне : Волинські обереги, 2007. — 219 с.; він же: Рівненський палаці дітей та молоді. — Рівне, 2010 та ін.
17. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. — Львів : Світ, 1993. — 272 с.; Лашук Ю. П. Народне мистецтво Українського Полісся / Ю. П. Лашук. — Л. : Каменярь, 1992. — 134 с.; Кара-Васильєва Т. В. Українська народна вишивка / Т. В. Кара-Васильєва, А. О. Заволокіна. — К. : Либідь, 1996. — 94 с.; Кара-Васильєва Т. В. Декоративне мистецтво України XX століття. У пошуках «великого стилю» / Т. В. Кара-Васильєва, З. А. Чеусова. — К. : Либідь, 2005. — 280 с.; Ковальчук О. В. Українське народознавство / О. В. Ковальчук. — К. : Освіта, 1992. — 176 с.; Різдвяні свята в Україні: етнографічний нарис із додатком народних українських пісень. — К. : Муз. Україна, 1992. — 158 с.; Істоміна Г. В. Мистецтво народної кераміки Волині другої половини XIX — XX століть / Г. В. Істоміна. — Київ — Рівне : Волинські обереги, 2009. — 214 с.; Китова С. А. Полотняний літопис України / С. А. Китова. — Черкаси : Брама, 2006. — 218 с.; Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини. — Рівне : Волинські обереги, 2010. — 215 с. та ін.

Надійшла до редакції 10.03.2010 р.